

(prebraté z Diplomovej práce Bc. Lukáša Mekyňa r. 2017 z internetu)

Adam Marmankovič

Meno františkánskeho barokového hudobného skladateľa Adama Marmankoviča je menej známe. Mnohé štúdie, napríklad „Františkánske pašionále“ od Celestína Lepáčka, registrujú niektoré zo skladieb tohto skladateľa. (Celestín Lepáček, Časopis katolíckeho duchovenstva 72, Praha 1931)

Meno Adam dostal Marmankovič ako svoje rehoľné meno. (Marmankovičovi životu sa venoval P. Věslav Gajdoš. Tiež príslušník františkánskeho rádu. Pôsobil ako pedagóg, historik a knihovník. Bohužiaľ sa narodil do totalitného režimu a zažil na vlastnej koži Akciu Kláštor.) Zo zdrojov sa podarilo zistiť, že sa Marmankovič narodil vo Svätom Jure okolo roku 1721. Z kroník vieme, že v roku 1771 mu bolo presne päťdesiat rokov. Bohužiaľ o presnosti miesta jeho narodenia nevieme. Veľa miest malo v tom čase rovnaký názov. 19 rokov pôsobil Marmankovič v reholi. Svoj noviciát Adam Marmankovič vykonával v hlohoveckom kláštore medzi rokmi 1740 – 1741. Ako laik, nekňaz, žil a pôsobil v kláštore už skôr. Nosil rehoľný habit, bez kapucne, ale nebol ešte právoplatným členom rádu. (V dnešnej dobe by sa to dalo prirovnať k skúšobnej dobe v novom pracovnom pomere.) Už v tom čase si Marmankovič písal iniciály na svoje skladby.

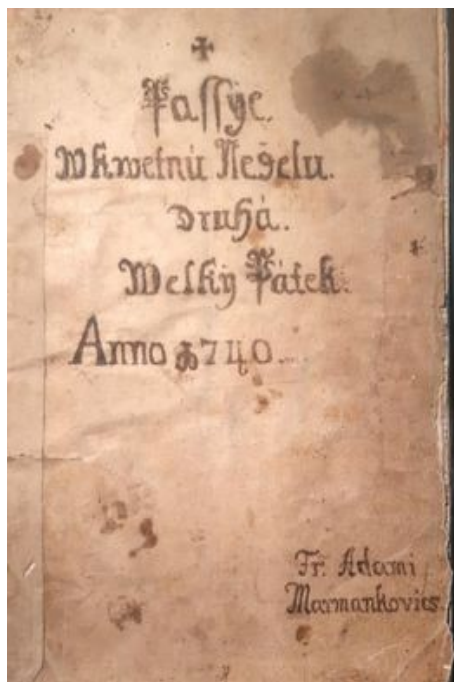
Značku Fr. A. M. z roku 1740 treba teda preložiť ako Fráter Adam Marmankovič. Už od začiatku zo spisov a notového materiálu je jasné, že Marmankovič musel byť solídny a nadaný organista a skladateľ. V roku 1740 v kláštore v Hlohovci skomponoval antifónu Tota Pulchra alebo spev Celá krásna si Mária.

Adam Marmankovič, podobne ako iní františkáni v ráde, pôsobil v mnohých kláštoroch na Slovensku. Vďaka tomu, že františkáni udržiavali a zapisovali kroniky, vieme, že pôsobil v Prešove, Stropkove, v obci Šebeš, Bardejov, v Okoličnom, Beckove, Kremnici. Rehola totiž robila mnoho prekládok svojich členov. Najčastejšie ich presúvali v letných mesiacoch. Posledným miestom, ktoré je nám vďaka písomnostiam známe, je, že od roku 1784 až do svojej smrti v roku 1788 žil Adam Marmankovič v kláštore v Žiline. (Zápis zo Žilinskej kroniky kláštora.) Tu po ňom zostali dva hudobné zborníky Antiphona Tota Pulchra.

Fr. Adam Marmankovič vo všetkých uvedených kláštoroch bol vedený hlavne ako organista. Boli mu však pridelené aj vedľajšie služby podľa toho, ako to bolo práve v tom, ktorom kláštore potrebné. Príkladom je zmienka z roku 1758, kde v Stropkove pôsobil ako canaparius. Preto bolo jeho povinnosťou starať sa o pivnicu a tiež o víno. V Šebeši pôsobil v rokoch 1744 ako compactor. Táto funkcia zahŕňala pozíciu knihára. Bohužiaľ vyučený knihár nebol, takže sa predpokladá, že išlo o amatérske knihárstvo.

Marmankovič sa nikdy nestal kňazom. Ani nevieme, či mal vôbec vyššie vzdelanie. Z dochovaných hudobných listín predpokladáme, že ešte pred vstupom do kláštora získal hudobné vzdelanie. Je možné, že k tomuto vzdelaniu prišiel aj v rodnom dome. (Věslav J. Gajdoš, Hudební skladatel Adam Marmankovič) Od začiatku svojho pôsobenia vo františkánskom ráde pôsobil ako služobník organov. Hral výborne na organ, ale v tom čase bolo takých v kláštoroch veľa, avšak prevyšoval ich svojim komponovaním. Rovnako ako u všetkých skladateľov vtedajšej doby, aj u Marmankoviča nevieme, ktoré skladby sú skutočne jeho dielom a ktoré opísal. Robilo sa to tak všade. Skladatelia si tým mohli vytvoriť slušnú zásobu nôt a tak obohatiť svoje portfólio. U pašií sa ťažko hovorí o originalite. Pašie sa totiž v kostoloch spievali na jeden spôsob. U antifón je to však iné. Věslav Gajdoš sa domnieva, že skladby Tota pulchra es Maria, kde sa nachádzajú jeho iniciály a vlastnoručné poznámky, sú jeho tvorbou a nie kópiou. Bez pochyb môžeme o Marmankovičovi hovoriť ako o úspešnom františkánskom hudobnom skladateľovi v období baroka.

Hudobná tvorba Adama Marmankoviče

Najstaršie dielo, ktoré sa z tvorby Adama Marmankoviča dochovalo, registrujeme ako „Pruštiansky pašionál B“ z roku 1740. V tomto pašionále nachádzame notované slovenské pašie na 32 stranách. Tiež sa tu vyskytuje pôstna pieseň „Zdraw buď mug premily Ježissy“. Tato zbierka bola nájdená v kláštore v Pruskom. (Celestín Lepáček, Časopis katolíckeho duchovenství 72, Praha 1931) Jedná sa o ďalší dôkaz, že nielen skladby, ale také celé zväzky putovali od kláštora ku kláštoru. V v tom samom kláštore bol tiež nájdený a pomenovaný „Pruštiansky pašionál A“. Tento nález však nemal zapísaného zhotovovateľa. Dátum jeho zhotovenia je rok 1716. Podobne ako u prvého pašionálu i tento obsahuje notované slovenské pašie na Kvetnú nedeľu a na Veľký piatok.

<= Ukážka titulného listu veľkonočných paší Adama Marmankoviča, Štátny archív v Bytči.

Adam Marmankovič je skladateľ, o ktorom ešte nevieme všetko. Väčšie bádanie v poslednom čase priniesol úspech, pretože sa našli ďalšie dva hudobné zborníky, o ktorých sa ešte nevedelo. Bohužiaľ miesto dlhého odpočinku týchto nôt nebolo tým najvhodnejším skladovacím priestorom, preto sú trochu poškodené. Opäť sa jedná o ďalšie dva zborníky antifóna Tota pulchra I a II. Prvý diel obsahuje 40 listov, ale podľa pozostatkov v knihe je zrejmé, že ich zborník obsahoval viac. Druhý zborník je zložený z 28 pôvodne neoznačovaných strán. Po hudobno – myšlienkovvej stránke majú oba zborníky rovnaký obsah. Dá sa povedať, že sa jedná o Variácie na tému „Tota pulchra es Maria“. Môžeme tu nájsť sólové aj zborové party so sprievodom organov. Notácia u oboch zborníkov je už päťlinková. Značenie basového kľúča je používané ešte starým spôsobom.

Antifóna „Tota pulchra es Maria“, je súčasťou chórovej liturgie, ktorá sa spievala vo františkánskych kláštoroch. Jedným z najčastejších použití každý deň bolo pri modlitbe Vešpier. Takmer všetci františkánski skladatelia komponovali a variovali túto modlitbu. Bolo to preto, aby obohatili ofícium. U Marmankoviča, rovnako ako u ďalšieho hudobného skladateľa Pavlína Bajana, nachádzame mnoho týchto úprav a ešte viac variácií. V Bajanových kompozíciách nachádzame Antifónu Tota pulchra v 72 variáciách.

V dnešnej dobe je problém určiť, či tá alebo iná kompozícia patrí priamo danému skladateľovi. U týchto dvoch zborníkov, ktoré sme našli u Marmankoviča, si nie sme dokonale istí, či sa jedná o jeho kompozície, alebo ich niekde skopíroval. U oboch spevníkov nikde nenachádzame plné meno Adama Marmankoviča. V prvom zborníku nachádzame jeho monogramy a iné údaje, pravdepodobne zapísané priamo samotným skladateľom. Na jedenástej strane, na konci šiestej kompozície, nachádzame údaje Fr. A. M. Cremnic 1776. Z uvedeného môžeme predpokladať, že sa jedná o Marmankoviča, ktorý tieto skladby spísal roku 1776 v kláštore v Kremnici. Ďalej pri 22. strane nachádzame v notách iba dátum a miesto „1770. 10. Augusti Beckoviae“. Veľa skladieb dopísal za svojho pôsobenia v kláštore v Beckove. Posledným dôkazom o hodnovernosti písania je na strane 37, kde nachádzame iniciály Fr. A. M. 1770. Vo svojej bádateľskej činnosti nám Vševlad J. Gajdoš priviedol k poznaniu, že tieto iniciály skutočne patrili Adamovi Marmankovičovi. (Vševlad J. Gajdoš, Duchovný pastier, roč. 50. č. 5, Bratislava 1975)